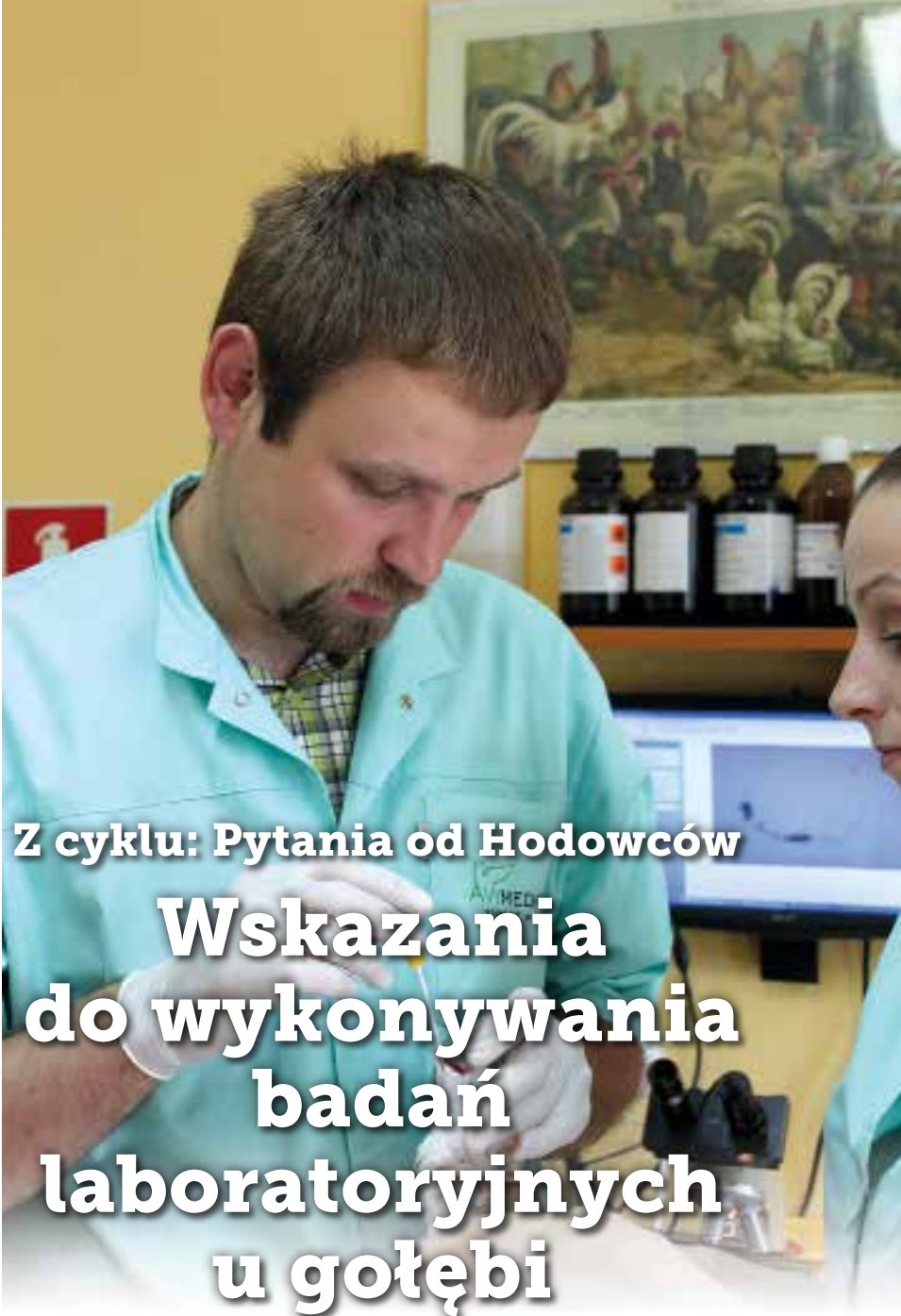

Droga redakcjo.
 Bardzo podoba mi się
 możliwość zadawani pytań,
 na które odpowiadają
 eksperci na łamach
 Poradnika Hodowcy.
 Jestem młodym hodowcą,
 staram się dużo czytać co
 i kiedy należy robić przy
 gołębiach. Problem jaki
 napotkałem, to mnogość
 różnych wersji,
 a co najgorzej wiele z nich
 wzajemnie się wyklucza.
 Nie wiadomo w co i komu
 wierzyć. Zdecydowałem
 powołać się na Was i prosić
 o opinię lekarza weterynarii
 / hodowcę na temat
 rocznego cyklu dbania
 o gołębie. Interesują mnie
 następujące zagadnienia:
 jakie choroby dotyczą
 gołębi z podziałem
 na okresy występowania
 (lub szczególnie nasilonego
 występowania)?
 Co należy robić wcześniej,
 aby ustrzec się przed nimi?
 Kiedy i na co
 należy szczepić gołębie?
 Jak często zalecane jest
 realizowanie badań
 weterynaryjnych?
 Czy ma to w ogóle sens
 jeśli gołębie są zdrowe?

Z cyklu: Pytania od Hodowców

Wskazania do wykonywania badań laboratoryjnych u gołębi

Odpowiada: dr n. wet. T. Stenzel

Pytania zadane przez czytelnika zahaczają o tak obszerny materiał, że nie sposób odpowiedzieć na nie w jednym artykule. W związku z powyższym każde pytanie będzie bazą do niezależnego tekstu. W związku z porą roku zacznę od spraw najbardziej aktualnych, czyli badań i szczepień gołębi.

W przypadku chorób gołębi rutynowe postępowanie hodowców opiera się przede

wszystkim na tym „co podać”, kiedy, w jaki sposób i w jakiej dawce. Brak kontroli nad handlem niezarejestrowanymi preparatami leczniczymi dla gołębi oraz powszechna ich dostępność prowadzą do nadmiernego ich stosowania i w konsekwencji do wytworzenia się silnej lekooporności drobnoustrojów występujących u tych ptaków, a także do zniszczenia ich narządów wewnętrznych oraz układu odpornościowego. Nie-

stety pomimo wzrastającej powoli świadomości hodowców gołębi z zakresu prowadzenia prawidłowej profilaktyki nadal pokutuje trend stosowania przynoszących więcej szkody niż pożytku „kuracji profilaktycznych”. Rola lekarza weterynarii przyrównywana jest nadal do roli strażaka – jest potrzebny tylko wtedy, kiedy są problemy. Jest to podejście nad wyraz błędne, ponieważ podstawową sprawą w opiece nad gołębiami powinno być nic innego jak prawidłowe zapobieganie chorobom oparte na przemysłanych działaniach.

W obecnych czasach intensywny rozwój technik stosowanych w diagnostyce weterynaryjnej znajduje coraz szersze zastosowanie w diagnozowaniu oraz zapobieganiu chorobom ptaków, w tym gołębi. Niestety w związku ze specyficznym, a wręcz znaczącym (co jest obrazą dla lekarza) zachowaniem się większości hodowców gołębi, lekarze weterynarii nadal traktowani są jako intruzi. Pomimo tego faktu od kilku lat odbywają się w naszym kraju sympozja dla lekarzy zajmujących się gołębiami (grupa kolumbopatologów) mające na celu wyjście naprzeciw wymaganiom stawianym przez samych hodowców i współczesną hodowlę gołębi oraz ułatwienie relacji na linii lekarz – hodowca.

Celem niniejszego opracowania jest udzielenie pewnych wskazówek dotyczących możliwości przebadania gołębi, tak by uzyskane wyniki były jak najbardziej przydatne, a także naświetlenie ho-

Przykładowy zestaw do prawidłowego pobrania próbek

dowcom jakie badania należy wykonywać, a które można pominąć tak, by prosty rachunek ekonomiczny nie sprawił, iż będą to pierwsze i ostatnie tego typu działania w danym stadzie.

Do najprostszych w wykonaniu i jednocześnie najtańszych należą badania parazytologiczne gołębi. Ich wykonanie zawsze jest zasadne, ponieważ choroby pasożytnicze, mimo iż należą do łatwiejszych w terapii nadal stanowią dosyć spory problem zdrowotny w hodowli tych ptaków. Rutynowym badaniem jest badanie w kierunku trichomonoz (rzęsistek, żółty guzek), które wykonane być może nawet w gołębniku. Badanie takie przeprowadza się standardowo podczas rutynowej kontroli stada lub podczas badania klinicznego gołębia. Do takiego badania pobiera się losowo około 10% ptaków ze stada. Ewentualne postępowanie terapeutyczne uzależnione jest od prawidłowej oceny stopnia inwazji rzęsistkami, a dobór odpowiedniego leku i jego dawki powinien być podyktowany przeprowadzeniem dokładnego wywiadu z hodowcą dotyczą-

cego wcześniejszego leczenia lub profilaktyki. Monitoring obecności rzęsistków można przeprowadzać w ramach profilaktyki – co 3 tygodnie w trakcie lotów i lęgów. W pozostałych okresach czasu, jeżeli w stadzie nie dzieje się nic złego nie ma potrzeby wykonywania tego typu badania.

Pomimo faktu, iż jest to stosunkowo prosty zabieg bardzo ważne jest prawidłowe jego wykonanie. Specyfiką tego badania jest konieczność posiadania świeżego materiału (wymaz z wola). W związku z tym jeżeli hodowca chce sprawdzić stopień inwazji rzęsistków u swoich ptaków nie ma możliwości pobrania wymazu od gołębia i następnie wysłania go kurierem do badania, ponieważ do tego czasu rzęsistki pobrane na wymazówce będą martwe i badanie nie będzie wiarygodne. Martwe rzęsistki można wprowadzić wybarwić zestawami do badań hematologicznych, jednakże nie będzie to badanie pozwalające na trafną ocenę stopnia inwazji.

Badanie parazytologiczne kałomoczu gołębi ma na celu wykrycie w nim jaj pasożytów wewnętrznych (głównie

Pobieranie wymazu z kloaki

nicieni) oraz oocyst kokcydiów. Oczywiście można je wykonać również w hodowli, jednak jeżeli w danej okolicy nie ma lekarza, który się tym zajmuje, z powodzeniem można wysłać próbkę kałomoczu pocztą lub kurierem. Aby badanie takie było wiarygodne należy pobrać z różnych miejsc gołębnika pojedyncze grudki kałomoczu i wysłać do umówionego wcześniej lekarza. Próbki muszą być świeże, do ich wysłania najlepiej nadaje się jednorazowy pojemnik służący do badania moczu (do nabycia w każdej aptece). Badania parazytologiczne kałomoczu gołębi powinny być wykonywane przynajmniej 2 razy do roku, lub przy okazji każdej wizyty lekarza weterynarii w stadzie.

Do badań parazytologicznych należy również badanie zeszkrobiny skóry oraz piór w celu wykrycia inwazji świerzbowców. Takie badanie można wykonać na miejscu w gołębniku lub w trakcie wizyty w gabinecie weterynaryjnym.

Do badań przeprowadzanych rutynowo należą również badania bakteriologiczne. Przeprowadza się je w przypadku trudnych do wylecze-

nia chorób bakteryjnych, szczególnie gdy podejrzewa się silną lekooporność drobnoustrojów, jak również kontrolnie – przed lęgami, przed lotami oraz po lotach. Badanie takie służy wykryciu bakterii (*E. coli*, *Salmonella Typhimurium*, *Staphylococcus sp.*, *Streptococcus sp.*, *Klebsiella pneumoniae itp.*) w badanej próbce oraz odpowiedniej interpretacji otrzymanego wyniku. Materiałem do badań przeważnie są wymazy pobrane w sposób aseptyczny od ptaków żywych. Najczęściej pobiera się wymazy z kloaki oraz wola (obowiązkowo z obu wskazanych miejsc od jednego ptaka) oraz wymazy z kałomoczu. W rzadszych przypadkach próby pobierane są ze skóry (np. ropnie gronkowcowe) lub spojówki oka. Do badania bakteriologicznego można wysłać również próbki narządów pobrane w sposób aseptyczny podczas sekcji zwłok lub całe zwłoki. Oczywiście przed badaniem należy wszystko uzgodnić z placówką je wykonującą żeby nie było przykrych niespodzianek dla obu stron.

Cechą charakterystyczną tego typu badania jest to, iż nie

można wykonać go w gołębniku. Jest to badanie laboratoryjne polegające na wyizolowaniu i namnożeniu na odpowiednich podłożach bakterii z pobranej próbki, a następnie oznaczenie ich przynależności rodzajowej i gatunkowej za pomocą określenia charakterystycznych dla nich cech biochemicznych. Ostatnim etapem takiego badania jest wykonanie antybiogramu pozwalającego na dobranie najbardziej w danym przypadku skutecznego leku, który z założenia ma zadziałać wnaższej z podanych dawek.

W tym miejscu chciałbym przestrzec hodowców przed nieumiejętnym doбором laboratorium, które ma takie badanie wykonać. W związku z tym, iż możliwe jest przesłanie pobranego wymazu (wymazówka w pojemniku z podłożem transportowym – gotowy zestaw) do lekarza weterynarii lub laboratorium, nie ma potrzeby wykonywania takiego badania w laboratorium, które jest najbliższe (ponieważ nie każde z nich ma doświadczenie w wykonywaniu tego typu badań u gołębi). Niestety badanie bakteriologiczne, aby było dobrze wykonane i wynik jego był wiarygodny musi trwać kilka dni, oferowane niekiedy badania bakteriologiczne, w których wynik z antybiogramem dostępny jest już na drugi dzień od badania mają małą przydatność.

Nowoczesne metody diagnostyczne to również wykrywanie materiału genetycznego konkretnego drobnoustroju metodą PCR. Badania tą metodą są najszybszą i najbardziej właściwą metodą

wykrywania zakażeń wirusowych. Do takiego badania materiałem może być zarówno wymaz (z kloaki, z pomiotu, z wola, z oka) jak i kropla krwi, wycinki narządów czy całe zwłoki. Specyfiką tego badania jest niezmiernie wysoka czułość.

Badania dodatkowe to jednak nie tylko badania w kierunku chorób zakaźnych. Dużym błędem hodowców oraz lekarzy jest podejmowanie prób rozwiązywania problemu zdrowotnego w stadzie za pomocą antybiotyków.

Pogorszenie kondycji ptaków lub obniżenie wydolności lotowej może być spowodowane dysfunkcją narządów mięsaszowych. W związku z tym w wielu przypadkach chorobowych wykonują również badania biochemiczne surowicy uzyskanej z krwi gołębi. Dysponując opracowanymi wcześniej wzorcowymi normami fizjologicznymi aktywności we krwi wybranych enzymów można z pełnym powodzeniem postawić diagnozę o stanie funkcjonalnym wątroby, nerek czy o stopniu uszkodzenia mięśni szkieletowych. Standardowy zestaw badań biochemicznych surowicy obejmuje ocenę aktywności ALT, AST, LDH, CK, oraz zawartość triglicerydów oraz kwasu moczowego i białka całkowitego.

W przypadku wystąpienia krzywicy u piskląt, często jednym z pierwszych działań jest podanie preparatów zawierających wapń oraz witamin rozpuszczalnych w tłuszczach. Niestety tego typu postępowania

Przygotowanie preparatu do badania

nie może niekiedy spowodować pogłębienie się procesów krzywicznych. W takich wypadkach również stosują badania biochemiczne surowicy w celu określenia stosunku wapnia do fosforu w surowicy piskląt i dopiero na tej podstawie dobieram odpowiednie preparaty.

W diagnostyce chorób układu oddechowego pomocne jest również badanie endoskopowe oraz rentgenowskie. Jednakże, wynik takiego badania może jedynie sugerować, iż w drogach oddechowych gołębi toczy się proces patologiczny, i nie pozwala na jednoznaczne postawienie diagnozy dlatego w naszych warunkach z reguły nie jest ono wykonywane.

Podsumowując powyższe – badania laboratoryjne są bardzo pomocne w szczegółowym diagnozowaniu chorób gołębi, znacznie ułatwiają profilaktykę jak i samą ich terapię, a co najważniejsze nie ma większych problemów

z ich wykonaniem. Odpowiadając na pytania, czy jest sens je wykonywać jeżeli ptaki są zdrowe – tak jest sens. Dlatego, że nie wszystko widać „gołym okiem”, postaciach podklinicznych choroby nie dają żadnych objawów i wykrycie zakażeń w tych przypadkach możliwe jest tylko dzięki badaniom. Badanie ptaków zdrowych to tzw. monitoring, który umożliwia osobie interpretującej wynik ocenę stanu zdrowotnego stada jako całości oraz ułożenie odpowiedniego programu profilaktycznego. Szczegółowe informacje dotyczące terminów wykonywania poszczególnych badań u gołębi oraz wskazań znajdują się na naszej stronie internetowej. ■

Usługi weterynaryjne

AviMedica s.c.

ul. Jaroszyka 3, 10-687 Olsztyn
tel. 89 523 66 88, kom. 723 020 040

e-mail: avimedica@avimedica.pl
www. avimedica.pl

Masz pytania dotyczące artykułu?

Chciałbyś wyrazić swoją opinię?

Wejdź na www.PoradnikHodowcy.pl